

Meede 1 Ettevõtluse arendamine (investeeringud)
1. Strateegia meetme nimetus
Meede nr 1: Ettevõtluse arendamine
2. Rakendamise vajaduse lühikirjeldus:
Tegevuspiirkonna analüüs näitas, et kuigi ettevõtlus on Hiiumaal järjepanu arenenud, jäävad majanduslikud näitajad siiski Eesti keskmistele alla. Valdav osa piirkonna ettevõtetest on väga väikesed, mille töötajate arv on alla 10. Väikeste käibenumbrite juures on ka nende iseseisev investeerimisvõimekus madal. Eestis ja maailmas toimuvate arengutega sammu pidamiseks on investeeringute tegemine aga elutähtis.
3. Strateegia meetme eesmärk ja saavutatav tulemus
Eesmärk: Hiiumaal on uuenduslik, kohalikke ressursse ¹ ja oskusi vääripdav ning uutele turgudele suunduv ettevõtlus.
Meede panustab „Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023-2027“ üldeesmärki: parandada maapiirkondade sotsiaal-majanduslikku olukorda; ja erieesmärkidesse:
<ul style="list-style-type: none"> • edendada tööhõivet, majanduskasvu, sotsiaalset kaasatust ja maapiirkondade arengut, sealhulgas biomajandust ja säästvat metsamajandust; • olla atraktiivne noorte põllumajandustootjate jaoks ja soodustada ettevõtluse arengut maapiirkondades; • suurendada konkurentsivõimet ja turule orienteeritust, pöörates erilist tähelepanu teadusuuringutele, tehnoloogiale ja digiüleminekule; • edendada säästvat arengut ja selliste loodusvarade tõhusat majandamist nagu vesi, muld ja õhk; • panustada kliimamuutuste leevendamisse ja nendega kohanemisse ning säästvasse energiasse.
Meede panustab järgmistesse LEADER fookustesse ja eesmärkidesse:
<ul style="list-style-type: none"> • ettevõtluse arendamine eelkõige uute tasuvate töökohtade või innovaatiliste lahenduste kaudu; • keskkonna- ja kliimasõbralikkus, sealhulgas bio- ja ringmajandust propageerivate lahenduste väljatöötamine ja rakendamine; • maaelu positiivse kuvandi säilitamine; • ettevõtjate konkurentsivõime tõstmine; • piirkondlike eripärade parem rakendamine, sh kohaliku toidu arendamine.
Meede aitab kaasa Maaelu arengu Euroopa Põllumajandusfondi (EAFRD) sihtvaldkondade saavutamisse:
1A) innovatsiooni ja koostöö toetamine ning teadmiste baasi arendamine maapiirkondades;
3A) toormetootjate konkurentsivõime parandamine nende parema integreerimise abil põllumajanduslike toiduainete tarneahelasse kvaliteedikavade kaudu, mis annavad põllumajandustoodetele lisaväärtuse, kohalike turgude edendamise ja lühikeste tarneahelate ning tootjarühmade ja -organisatsioonide ning tootmisharude vaheliste organisatsioonide kaudu;
6A) tegevusvaldkondade mitmekesistamise, väikeettevõtete loomise ja arendamise ning töökohtade loomise hõlbustamine;
6B) maapiirkondade kohaliku arengu soodustamine;
6C) info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate kättesaadavuse, kasutamise ja kvaliteedi parandamine maapiirkondades.

¹ Päikese- ja tuuleenergiat ei arvestata selle meetme raames kohaliku ressursi hulka

4. Toetatavad tegevused

- Investeeringud põhivarasse (taristusse, hoonetesse, seadmetesse, tarkvarasse, taastuvenergia lahendustesse oma energiakulude katteks)
- Investeeringuga seotud järelevalve tegevused
- Koolitus, kui see on seotud põhivara kasutusele võtmisega ja moodustab kuni 10% investeeringu maksumusest
- Investeeringut ette valmistavad tegevused, kui investeering viiakse ellu sama projekti raames ja ettevalmistava tegevuse maht ei ületa 15% projekti kogumaksumusest

§ 25. Projektitoetuse raames toetatava tegevuse abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud LEADERi kohaliku arengu strateegia 2023–2027 rakendamine–Riigi Teataja

5. Sihtrühm

Hiidlaste Koostöökogu tegevuspiirkonnas tegutsevad füüsilisest isikust ettevõtjad, mikro-, väikese või keskmise suurusega ettevõtted (*edaspidi VKE*) ning mittetulundusühingud (*edaspidi MTÜ*) ja sihtasutused (*edaspidi SA*), kui nende tegevus on suunatud ettevõtlusele

6. Nõuded toetuse taotlejale ja toetuse saajale

- Tegevus tuleb ellu viia Hiidlaste Koostöökogu tegevuspiirkonnas
- **Tegevusega ei või alustada**, sealhulgas sellega seotud siduvaid kohustusi ei tohi olla võetud varem, ning tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid ei tohi olla väljastatud **varem kui kohalikule tegevusrühmale projektitaotluse esitamise päevale järgneval päeval**, välja arvatud ettevalmistav töö, millega ei või alustada enne 1. jaanuari 2023
- Toetuse taotleja saab ühes voorus esitada ühe taotluse
- **40 000 ja suurema toetuse taotleja on aktiivselt tegutsenud vähemalt 2 majandusaastat**²
- Toetuse taotlejal ei või olla taotlemise hetkel pooleli sama meetme projekti
- Taotlus esitatakse e-PRIA keskkonnas
- Taotlusega koos esitatakse järgnevad dokumendid:
  - hinnapäringud, hinnapakumised
  - äriplaan koos finantsprognoosiga, kui toetuse summa ületab 10 000 eurot
  - ehitustegevuse korral kohaliku omavalitsuse ehitusspetsialisti seisukoht või juba väljastatud ehitusluba
  - ehitise ehitamise korral väljavõtte ehitusprojekti joonistest koos ehitusprojekti seletuskirjaga, kui need on nõutavad ehitusseadustiku kohaselt

§ 23. Nõuded projektitoetuse taotlejale

LEADERi kohaliku arengu strateegia 2023–2027 rakendamine–Riigi Teataja

1) ta vastab strateegia meetmes nimetatud projektitoetuse taotleja kohta esitatud nõuetele ja riigiabi puhul sätestatud nõuetele;

2) tema riikliku maksu võlg, sealhulgas maksuhalduri haldusaktiga kindlaksmääratud intress, on väiksem kui 100 eurot või tema riikliku maksu võla tasumine on ajatatud ja maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg, mille tasumise tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas;

3) ta ei ole saanud ega taotle projektitaotluses sisalduva sama kulu kohta toetust riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisabi vahenditest või muud tagastamatut riigiabi;

4) ta on riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisabi vahenditest saanud ja tagasimaksmisele kuulunud summa tähtajal tagasi maksnud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral tasunud tagasimaksed ettenähtud summas;

² Kahe viimase majandusaasta keskmine müügikäive on vähemalt 10 000 €

5) tema suhtes ei toimu likvideerimismenetlust ega ole nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutist pankrotihaldurit või kohtuotsusega välja kuulutatud pankrotti või algatatud sundlõpetamist või tal ei ole kehtivat registrist kustutamise hoiatust;

6) tähtajaliselt asutatud projektitoetuse taotleja ei ole asutatud lühemaks ajaks kui viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest;

7) tal ei ole kehtivat karistust karistusseadustiku §-s 491, 209, 2091, 210, 294, 296, 298, 2981, 3001, 372, 373 või 384 sätestatud süüteo toimepanemise eest.

§ 33. Projektitoetuse saajale esitatavad toetatava tegevuse elluviimise ja kestuse nõuded

LEADERi kohaliku arengu strateegia 2023–2027 rakendamine–Riigi Teataja

(1) Projektitoetuse saaja viib toetatava tegevuse ellu, sealhulgas esitab kõik tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid, ja võtab projektitoetuse abil ehitatud, renoveeritud või soetatud vara sihipäraselt kasutusse kahe aasta jooksul arvates PRIA poolt projektitaotluse rahuldamise otsuse tegemisest, kuid hiljemalt 30. juunil 2029, seejuures:

1) saavutab toetatava tegevuse eesmärgi ja tulemuse;

2) alustab toetatava tegevuse elluviimisega üheksa kuu jooksul arvates PRIA poolt projektitaotluse rahuldamise otsuse tegemisest;

(2) Projektitoetuse saaja tagab toetatava tegevuse sihtotstarbelise kestuse, sealhulgas säilitab ja kasutab projektitoetuse abil ehitatud, renoveeritud või soetatud vara sihtotstarbeliselt, vähemalt 3 aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest, kui taotleja on VKE, ning vähemalt 5 aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest, kui taotleja ei ole VKE.

7. Makstava toetuse maksimaalne suurus ja määr

- **Minimaalne: 5 000 EUR**
- **Maksimaalne: 200 000 EUR**
- **15% kuni 60%** protsenti toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest VKE-le, mittetulundusühingule või sihtasutusele, kui kavandatud tegevus on suunatud ettevõtluse arendamiseks;
- **15% kuni 30%** toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest, väikelaeva, maastiku- ja mootorsõiduki, välja arvatud liikurmasina soetamiseks VKE-le, mittetulundusühingule ja sihtasutusele
- **Vähese tähtsusega abi;**
Ühele ettevõtjale antava vähese tähtsusega abi kogusumma ei tohi mis tahes kolme aasta pikkuse ajavahemiku jooksul ületada 300 000 eurot.
KOMISJONI MÄÄRUS (EL) 2023/2831 Artikkel 3, lõige 2
jääki kontrolli siit...

§ 27. Projektitoetuse määr ja suurus

LEADERi kohaliku arengu strateegia 2023–2027 rakendamine–Riigi Teataja

8. Projektide näitajad ja sihtväärtused aastaks 2029

Väljundnäitajad:

- Ringmajandusega tegelevate ettevõtete arv 2
- Kohalikke ressursse väärindavate projektide arv 20
- Uuenduslike projektide arv (loetakse hindamisel uuenduslikkuse eest vähemalt 2 hindepunkti saanud projekte) 10
- Uusi turge hõlmavate projektide arv 5

Tulemusnäitajad:

Mõõdik	Sihttase 2029
Toetust saanud ettevõtete müügitulu kasv	20%
Selliste tegevuste (projektide) arv, mis aitavad kaasa keskkonnasäästlikkusele ning kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise eesmärkide saavutamisele maapiirkondades (R.27) ³	5
Ühise põllumajanduspoliitika projektides toetatud uued töökohad (R.37)	10
Ühise põllumajanduspoliitika toetusel arendatud maapiirkondade ettevõtete, sealhulgas biomajanduse ettevõtete arv (R.39)	50

³ Siin ja edaspidi: R... viitab ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava kohustuslikule seirenäitajale.

9. Hindamiskriteeriumid

Osa	Kriteerium ja osakaal	Kirjeldus	Skaala (0–3)
Asjakohasusega seotud kriteeriumid (kokku 35%)	1. Taotluse sidusus strateegia visiooni ja meetme eesmärkidega (20%)	Hinnatakse, kas ja kuivõrd on taotlus seotud strateegia visiooni ja meetme eesmärkidega – kas ja mil määral aitab projekti elluviimine nende saavutamisele kaasa	0 – Taotlus ei ole strateegiaga seotud ⁴ 1 – Taotlus on strateegiaga vähesel määral seotud 2 – Taotlus on strateegiaga enamjaolt seotud 3 – Taotlus tuleneb otseselt strateegia visioonist ja meetme eesmärkidest
	2. Taotluse sidusus valla ja/või küla ja/või valdkonna arengueesmärkidega (5%)	Hinnatakse, kas ja kuivõrd tuleneb taotlus valla ja/või küla ja/või valdkonna arengueesmärkidest või tunnetatud vajadustest – kas vajadust projekti elluviimiseks on kogukonnas ja/või vallas tunnetatud, arengukavades kirjeldatud	0 – Taotlus ei ole valla/küla/valdkonna arengueesmärkidega seotud 1 – Taotlus on valla/küla/valdkonna arengueesmärkidega nõrgalt seotud 2 – Taotlus on valla/küla/valdkonna arengueesmärkidega seotud kuid mõju on väiksele osale kogukonnast 3 – Taotlus tuleneb otseselt valla/küla/valdkonna arenguvajadustest, mõju on laialdane
	3. Taotluse panus meetme väljundnäitajate täitmisesse (5%)	Hinnatakse, kas ja kuivõrd panustab projekt konkreetse meetme väljundnäitajate sihttasemete saavutamisse	0 – Taotlus ei panusta ühtegi väljundnäitajasse 1 – Taotlus panustab ühte väljundnäitajasse 2 – Taotlus panustab rohkem kui ühte väljundnäitajasse 3 – Taotlus panustab kõiki konkreetse meetme väljundnäitajatesse
	4. Panus taotlejate ringi laiendamisse (5%)	Hinnatakse, kas taotleja on eelmisel või sellel perioodil toetust saanud	0 – Taotleja on saanud toetust nii eelmisel kui sellel perioodil 1 – Taotleja on saanud toetust sellel, kuid mitte eelmisel perioodil 2 – Taotleja on saanud toetust eelmisel, kuid mitte sellel perioodil 3 – Taotleja ei ole saanud toetust eelmisel ega sellel perioodil

⁴ Kui taotlus saab selle kriteeriumi (sidusus strateegiaga) raames koondindeks 0, ei kuulu projekt rahastamisele.

Läbivate teemadega seotud kriteeriumid (kokku 25%)	5. Projekti rohelisus (5%)	Hinnatakse, kas ja kuivõrd panustab projekt keskkonna- ja kliimasõbralike (sh bio- ja ringmajandus) lahenduste väljatöötamisse (sh näiteks kohalike ressursside kasutamine, taastuenergia rakendamine, taaskasutus, ringmajandus jms)	<p>0 – Taotlus ei panusta üldse keskkonna- ja kliimasõbralike lahenduste väljatöötamisse</p> <p>1 – Taotlus panustab keskkonna- ja kliimasõbralike lahenduste väljatöötamisse vähesel määral</p> <p>2 – Taotlus panustab keskkonna- ja kliimasõbralike lahenduste väljatöötamisse osaliselt</p> <p>3 – Taotlus on keskkonda taastav ja kliimasõbralik</p>
	6. Projekti uuenduslikkus (15%)	Hinnatakse, kas ja mil määral on tegemist uuendusliku lähenemisega ⁵	<p>0 – Taotlus ei ole uuendusliku iseloomuga</p> <p>1 – Taotlus on uuenduslik Hiiumaal</p> <p>2 – Taotlus on uuenduslik ka väljaspool Hiiumaad</p> <p>3 – Taotlus on uuenduslik ka väljaspool Hiiumaad tänu koostööle teadus- ja arendusasutustega</p>
	7. Projekti koostöisus (5%)	Hinnatakse, kas projekti elluviimine ja/või tulemuste kasutamine toimub koostöös, samuti kas projekti elluviimise järgselt tekivad koostöösidemed	<p>0 – Taotleja viib projekti ellu ilma partneriteta, tulemused on kuuluvad üksnes taotlejale⁶</p> <p>1 – Projekti elluviimine toimub koostöös omas sektoris või valdkonnas, kaasatud on vähemalt üks partner</p> <p>2 – Projekti elluviimine toimub vähemalt kahe sektori⁷ koostöös, kes kõik saavad projektist kasu, kaasatud on enam kui 1 partner</p> <p>3 – Projekt viiakse ellu 3 sektori sisulises koostöös, tulemused on mõeldud kõikidele kasutamiseks</p>

⁵ Uuenduslikkuse all mõistetakse uue tehnoloogia, protsessi vms kasutusele võtmist.

⁶ Partnerina ei käsitleta teenuseosutajat, kauba tarnijat või ehitajat.

⁷ Sektorid on avalik-, era- ja kolmas sektor

Kestlikkusega seotud kriteeriumid (kokku 25%)	8. Projekti tulemuste kestlikkus (15%)	Hinnatakse, kas ja mil määral on projekti tulemused tagatud peale toetusrahade lõppemist, kuidas on kaetud objektide majanduskulude katmine, vajalik kliendibaas vms	<p>0 – Tegevused lõppevad projekti lõpuga, investeringuobjekti edasine ekspluateerimine ei ole läbi mõeldud</p> <p>1 – Projekti tulemused on vähesel määral kestlikud</p> <p>2 – Projekti tulemused on enamjaolt kestlikud</p> <p>3 – Projekti tulemused on arusaadavalt jätkusuutlikud (näiteks teenuse osutamine jätkub ka peale projekti lõppu ilma täiendava toetuse vajaduseta). Rajatud investeringuobjektide edasine ekspluateerimine on läbi mõeldud ja tõepärane</p>
	9. Realistlikkus (10%)	Hinnatakse, kas projektis kavandatud tulemuste saavutamine ning eelarve ja ajakava on selged ning realistlikud	<p>0 – Tulemuste saavutamine ei ole usutav, ajakava ja eelarve on ebarealistlikud</p> <p>1 – Tulemuste saavutamine on vähesel määral usutav</p> <p>2 – Tulemuste saavutamine on enamjaolt usutav</p> <p>3 – Projekti eelarve on põhjendatud, ajakava on realistlik. Projekti tulemuste saavutamine on usutav</p>

Kvaliteediga seotud kriteeriumid (kokku 15%)	10. Taotleja võimekus (5%)	Hinnatakse taotleja võimekust projekti ellu viia, sh, kuid mitte ainult varasem kogemus, majanduslik võimekus, kompetentsus	<p>0 – Taotleja ja/või tema meeskonnaliikmete võimekus projekti ellu viia on väga väike – varasemad kogemused puuduvad, võimalik kulude suurenemine tingib tõenäoliselt projekti katkestamise, meeskonnaliikmetel puuduvad projekti elluviimiseks vajalikud teadmised ja oskused</p> <p>1 – Taotlejal ja/või tema meeskonnaliikmetel on osaline võimekus projekti ellu viimiseks</p> <p>2 – Taotlejal ja/või tema meeskonnaliikmetel on üldiselt võimekus projekti ellu viimiseks olemas</p> <p>3 – Taotlejal ja/või tema meeskonnaliikmetel on varasem kogemus projektide elluviimisel, võimekus tagada omafinantseering või isegi katta kallinemine, olemas on vajalikud teadmised ja oskused projekti tulemuslikuks elluviimiseks</p>
	11. Omafinantseeringu osakaal (10%)	Hinnatakse, kui võrd on taotleja valmis panustama suurema omafinantseeringuga, kui on minimaalselt nõutud	<p>0 – Taotleja omafinantseering on minimaalselt meetmes nõutav</p> <p>1 – Taotleja omafinantseering ületab meetmes minimaalselt nõutavat vähemalt 5,00%⁸ võrra</p> <p>2 – Taotleja omafinantseering ületab meetmes minimaalselt nõutavat vähemalt 10,00%⁹ võrra</p> <p>3 – Taotleja omafinantseering ületab meetmes minimaalselt nõutavat vähemalt 15,00%¹⁰ võrra</p>
		Kokku maksimaalsed punktid : 3.00 Lävend: 1.61	

⁸ Näiteks juhul kui taotleja minimaalselt nõutav omafinantseering on 40% ja toetus maksimaalselt 60%, kuid taotleja suurendab omafinantseeringut 45,00%-ni või üle selle ja küsib toetust 55,00% või vähem

⁹ Näiteks juhul kui taotleja minimaalselt nõutav omafinantseering on 40% ja toetus maksimaalselt 60%, kuid taotleja suurendab omafinantseeringut 50,00%-ni või üle selle ja küsib toetust 50,00% või vähem

¹⁰ Näiteks juhul kui taotleja minimaalselt nõutav omafinantseering on 40% ja toetus maksimaalselt 60%, kuid taotleja suurendab omafinantseeringut 55,00%-ni või üle selle ja küsib toetust 45,00% või vähem (min 15%)

